

۱۰۲۹۷۵

دانشگاه تهران
دانشکده حقوق و علوم سیاسی

پایان نامه جهت دریافت درجه کارشناسی ارشد رشته حقوق

عنوان:

مطابقت کالا با قرارداد در حقوق ایران و کنوانسیون بیع بین المللی

استاد راهنما:

جناب آقای دکتر عباس کریمی

استاد مشاور:

جناب آقای دکتر مرتضی عادل

داور:

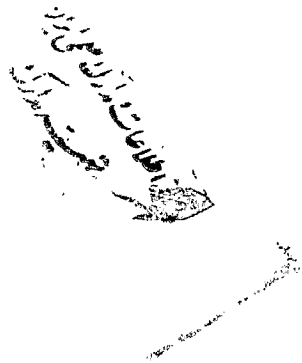
جناب آقای دکتر محسن ایزانلو

نگارنده:

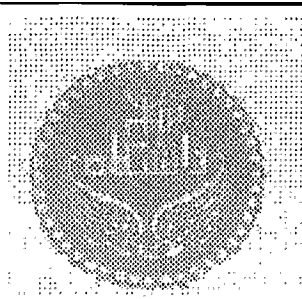
فاطمه رحمتی

اسفند ۸۵

۱۰۹۹۷۰

۱۳۸۶ / ۸ / ۱۸

دانشکده حقوق و علوم سیاسی

گروه آموزشی حقوق خصوصی و اسلامی

گواهی دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد

هیات داوران پایان نامه کارشناسی ارشد آقای / خانم فاطمه رحمتی

در رشته حقوق خصوصی گرایش

با عنوان: مطابقت کالا با قرارداد در حقوق ایران و کنوانسیون بیع بین المللی رادر تاریخ ۱۵/۱۲/۲۱

به عدد به حروف

۱۷۱ هفتاد و یک

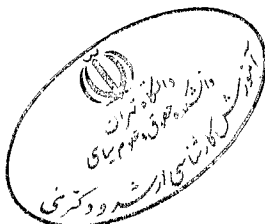
با نمره نهایی:

ارزیابی نمود

و درجه:

ردیف	مشخصات هیات داوران	نام و نام خانوادگی	مررتبه دانشگاهی	دانشگاه یا موسسه	امضاء
۱.	استاد راهنما استاد راهنمای دوم (حسب مورد):	دکتر عباس کریمی	دانشیار	دانشکده حقوق و علوم سیاسی	
۲.	استاد مشاور	دکتر مرتضی عادل	استادیار	" "	
۳.	استاد مدعو (یا استاد مشاور دوم)	دکتر محسن ایزانلو	استادیار	" "	
۴.	استاد مدعو			دانشگاه حسن و علوم سیاسی	
۵.	نماینده کمیته تحصیلات تکمیلی گروه آموزشی:	دکتر سید عزت اله عراقی	استاد	" "	

تذکر: این برگه پس از تکمیل هیات داوران در نخستین صفحه پایان نامه درج می گردد.

تقدیم به:

**مادر م که راه و رسم خوب زیستن را به من آموخت و
در راه تحصیل و علم و موفقیت من از هیچ کوششی دریغ نورزید**

و به:

**استاید ارجمند، جناب آقای دکتر عباس کریمی و آقای دکتر مرتضی عادل
که کمک های شایانی در ارائه این پایان نامه نموده اند.**

چکیده:

تأسیس بیع بی تردید یکی از مهمترین بخشهای حقوق هر کشوری است و بررسی تاریخی نیز اهمیت و میزان تأثیر این تأسیس در روابط تجاری انسانها را روشن می نماید، تبعاً موضوع بیع و معرفی آن در هنگام معامله و چگونگی این معرفی از اهمیت شایانی برخوردار است، زیرا طرفین در هنگام معامله نظر به کیفیت مورد معامله نیز دارند.

توصیف بیع به شیوه های مختلف انجام می گیرد، گاهی طرفین صراحتاً ویژگی هایی را در مورد معامله شرط می کنند (شرط صفت) و زمانی طرفین در حین مذاکرات ابتدایی و انعقاد معامله، ویژگیهایی را برای مبیع توافق می کنند.

طرفین می توانند توضیح مورد معامله را از طریق معرفی نمونه و مدل انجام دهند و توصیف مبیع از سوی فروشنده می تواند به طور ضمنی نیز به عمل آید، بطوری که اگر فروشنده بداند که خریدار مبیع را برای چه کاری می خواهد، اصولاً کالایی که در این شرایط فروخته و تحویل می شود باید با قصد خریدار هماهنگ باشد، همینطور کالایی که فروخته می شود باید دارای ارزش و قابلیت تجارتي باشد و خریدار در صورت تمایل بتواند آنرا بفروشد. اصل «وفای به عهد» شامل تعهدات عرفی طرفین از جمله هماهنگی کالای تحویل با آنچه که قصد طرفین بوده نیز می گردد و در غیر اینصورت فروشنده مسئولیت دارد.

امروزه تجارت جهانی در جهت سهولت و حتی الامکان تأمین نظر طرفین پیش می رود، در این جهت فروشنده می تواند تحت شرایطی با دریافت اخطار از سوی خریدار و دائر بر رفع عیب و ناهماهنگی از کالای تحویل شده، به رفع عیب اقدام کند و ناهماهنگی و عیب موجود در کالای تحویل شده را رفع نماید و این هدف در بیع داخلی با تحقق «تراضی» بین طرفین قابل حصول است. بازرسی کالای تحویل شده و احراز عدم هماهنگی و عیب در کالا و بدنبال آن اخطار دائر بر رفع این ناهماهنگی از

سوی خریدار باید در مهلت مقرر شده بعمل آید، مگر اینکه مدتی برای ضمانت قرار داده به نفع خریدار مقرر شده باشد که این مهلت تا این مدت ادامه می یابد. رفع عیب هم با وجود شرایطی از سوی فروشنده قابل انجام است و در صورت فقدان این شرایط، خریدار می تواند حقوق خود را که ناشی از عدم هماهنگی و عیب کالا می باشد (فسخ عقد و رد کالا) به منصفه عمل در آورد.

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
مقدمه.....	۱
بخش اول : مفهوم و مصادیق مطابقت کالا با قرار داد در حقوق ایران و کنوانسیون بیع بین المللی.....	۸
فصل اول : مطابقت مادی کالا با قرار داد در کنوانسیون و حقوق ایران.....	۸
مبحث اول : مفهوم مطابقت مادی کالا با قرارداد در حقوق ایران.....	۹
مبحث دوم : مفهوم مطابقت مادی کالا با قرارداد در کنوانسیون.....	۹
مبحث سوم : مطابقت کالا با تضمینهای صریح و ضمنی.....	۱۰
گفتار اول : مطابقت کالا با تضمین های صریح.....	۱۰
بند ۱- تضمین قراردادی.....	۱۲
الف - تضمین قراردادی در حقوق ایران.....	۱۲
ب - تضمین قراردادی در کنوانسیون.....	۱۵
ج - مطابقت کالا با نمونه یا مدل به عنوان یک تضمین صریح.....	۱۵
۱- مبیع مطابق با نمونه.....	۱۶
۲- وجوه افتراق و اشتراک نمونه و مدل.....	۱۷
۳- عدم ملازمه بین ارائه نمونه و تحقق بیع از طریق نمونه.....	۱۹
۴- چگونگی استناد به نمونه با مدل.....	۱۹
الف - تضمین غیر قراردادی در حقوق ایران.....	۲۰
ب- تضمین غیر قراردادی در کنوانسیون.....	۲۱
گفتار دوم: مطابقت با تضمینهای ضمنی.....	۲۳
بند ۱ - تضمینهای ضمنی قرار دادی.....	۲۴
الف - مطابقت کالا از لحاظ کیفیت تجاری.....	۲۴
۱- تشخیص کیفیت تجاری کالا.....	۲۴

- ۲- نقش زمان در کیفیت تجاری کالا..... ۲۵
- ب - تناسب کالا با منظور خاص..... ۲۶
- بند ۲- تضمینهای ضمنی غیر قرار دادی..... ۲۹
- مبحث چهارم - ضوابط مطابقت کالا با قرار داد..... ۳۰
- گفتار اول - ضوابط قرار دادی تعیین مطابقت..... ۳۱
- گفتار دوم - ضوابط غیر قرار دادی تعیین مطابقت..... ۳۲
- بند ۱- مناسب بودن کالا برای استفاده معمولی..... ۳۲
- بند ۲- مناسب بودن کالا با هدف خاص اعلام شده از سوی خریدار..... ۳۵
- بند ۳- تفاوت ضابطه مناسب بودن کالا برای استفاده معمولی و ضابطه مناسب بودن کالا با هدف خاص..... ۳۵
- بند ۴- بسته بندی و ظرف بندی مناسب کالا و نحوه آن..... ۳۶
- الف - بسته بندی و ظرف بندی مناسب کالا..... ۳۶
- ب - نحوه بسته بندی و ظرف بندی مناسب کالا..... ۳۸
- فصل دوم - مطابقت حقوقی کالا با قرار داد در حقوق ایران و کنوانسیون..... ۴۰
- مبحث اول - مطابقت حقوقی کالا با قرار داد در حقوق ایران..... ۴۰
- گفتار اول - مفهوم مطابقت حقوقی کالا با قرار داد..... ۴۱
- بند ۱- ضمان درک..... ۴۱
- الف - مفهوم ضمان درک..... ۴۱
- ب - مبنای ضمان درک..... ۴۳
- ۱- مستحق للغير در آمدن کل مبیع..... ۴۳
- ۲- مستحق للغير در آمدن بخشی از مبیع..... ۴۴
- بند ۲- قلمرو ضمان درک..... ۴۷
- بند ۳- حقوق شخص ثالث در حقوق ایران..... ۴۸
- مبحث دوم - مطابقت حقوقی کالا با قرار داد در کنوانسیون..... ۴۹
- گفتار اول - مفهوم مطابقت حقوقی..... ۴۹

- گفتار دوم - قلمرو مطابقت حقوقی..... ۵۰
- بند ۱- حقوق یا ادعاهای شخص ثالث نسبت به مبیع ۵۰
- بند ۲- حقوق یا ادعاهای شخص ثالث ناشی از حق مالکیت فکری..... ۵۲
- گفتار سوم - مقایسه حقوق ایران و کنوانسیون درمطابقت حقوقی کالا با قرارداد ۵۴
- بند ۱- شباهت ها ۵۴
- بند ۲- تفاوت ها ۵۴
- الف - تفاوت در مینا ۵۴
- ب- تفاوت در قلمرو ۵۵
- ج - تفاوت در ضمانت اجرا ۵۶
- د - اخطار در عدم مطابقت ۵۶
- بخش دوم - عدم مطابقت کالا با قرار داد در حقوق ایران و کنوانسیون ۵۷
- فصل اول - عدم مطابقت مادی کالا با قرار داد..... ۵۹
- مبحث اول - شرایط ماهوی عدم مطابقت مادی کالا ۵۹
- گفتار اول - عدم مطابقت از حیث مقدار ۶۰
- بند ۱- تسلیم مبیع مطابق قرار داد از حیث مقدار در حقوق ایران ۶۰
- الف - مبیع عین معین ۶۲
- ب - مبیع کلی در معین ۶۷
- ج - مبیع کلی فی الذمه ۶۸
- بند ۲- عدم مطابقت از حیث مقدار در کنوانسیون ۶۹
- گفتار دوم : عدم مطابقت از حیث وصف ۷۰
- بند ۱- تسلیم غیر منطبق با وصف مقرر در حقوق ایران ۷۰
- الف - عین معین ۷۱
- ب - کلی در معین ۷۴
- ج - کلی فی الذمه ۷۴
- بند ۲- عدم مطابقت از حیث وصف در کنوانسیون ۷۵

- گفتار سوم : عدم مطابقت از حیث جنس ..... ۷۶.....
- بند ۱- تسلیم مبیع مطابق قرار داد از حیث جنس در حقوق ایران ..... ۷۶.....
- الف - مبیع عین معین ..... ۷۸.....
- ب - مبیع کلی در معین ..... ۸۰.....
- ج - مبیع کلی فی الذمه ..... ۸۰.....
- بند ۲- عدم مطابقت از حیث جنس در کنوانسیون ..... ۸۱.....
- گفتار چهارم - مسئولیت فروشنده در عدم مطابقت کالا ..... ۸۱.....
- بند ۱- عدم اطلاع مشتری از عدم مطابقت کالا ..... ۸۱.....
- الف - عدم اطلاع مشتری از عدم مطابقت کالا در حقوق ایران ..... ۸۱.....
- ب- عدم اطلاع مشتری از عدم مطابقت کالا در کنوانسیون ..... ۸۲.....
- بند ۲- انتساب عدم مطابقت به فروشنده ..... ۸۴.....
- الف - انتساب عدم مطابقت به فروشنده در حقوق ایران ..... ۸۴.....
- ب- انتساب عدم مطابقت به فروشنده در کنوانسیون ..... ۸۵.....
- گفتار پنجم - حق بر طرف کردن عیب کالا ..... ۸۷.....
- بند ۱ - مفهوم عیب ..... ۸۷.....
- الف - مفهوم عیب در حقوق ایران ..... ۸۷.....
- ب- مفهوم عیب در کنوانسیون ..... ۸۸.....
- مبحث دوم : شرایط شکلی عدم مطابقت کالا با قرارداد ..... ۸۹.....
- گفتار اول - بازرسی کالا توسط خریدار و مهلت انجام آن ..... ۹۰.....
- بند ۱ - ماهیت تعهد به بازرسی کالا ..... ۹۰.....
- الف - ماهیت تعهد به بازرسی کالا در حقوق ایران (خیار رویت) ..... ۹۰.....
- ب - ماهیت تعهد به بازرسی کالا در کنوانسیون ..... ۹۰.....
- بند ۲- مهلت بازرسی کالا ..... ۹۱.....
- الف - مهلت بازرسی کالا در حقوق ایران ..... ۹۱.....
- ب- مهلت بازرسی کالا در کنوانسیون ..... ۹۳.....

- بند ۲- روشهای بازرسی کالا..... ۹۶
- الف - توافق طرفین و عرف..... ۹۷
- ب - فقدان توافق و عرف ۹۷
- بند ۳- تاثیر اطلاع فروشنده از عیب در بازرسی کالا توسط خریدار..... ۹۸
- گفتار دوم - اعلام مطابقت کالا از سوی خریدار ۹۹
- بند ۱- مبنای لزوم اخطار عدم مطابقت به فروشنده ۱۰۰
- بند ۲- محتوای اخطار و شکل آن..... ۱۰۰
- بند ۳- مهلت دادن اخطار عدم مطابقت کالا..... ۱۰۱
- الف - مهلت دادن اخطار در حقوق ایران..... ۱۰۱
- ب - مهلت دادن اخطار در کنوانسیون..... ۱۰۳
- بند ۴- آثار عدم اعلام مطابقت بوسیله فروشنده ۱۰۵
- بند ۵- استثناء قاعده کلی راجع به اخطار عدم مطابقت کالا..... ۱۰۶
- الف - عذر موجه و معقول مشتری ۱۰۶
- ب - علم مشتری ۱۰۷
- فصل دوم - عدم مطابقت حقوقی کالا با قرار داد در حقوق ایران و کنوانسیون ۱۰۸
- مبحث اول - عدم مطابقت حقوقی کالا با قرار داد در حقوق ایران..... ۱۰۸
- گفتار اول - شرایط مسئولیت بایع در صورت عدم مطابقت حقوقی کالا با قرارداد ۱۰۸
- بند ۱- بیع کالای موضوع حق یا ادعای شخص ثالث..... ۱۰۸
- بند ۲ - جهل مشتری..... ۱۰۸
- بند ۳- حق یا ادعای شخص ثالث ناشی از فعل فروشنده..... ۱۰۸
- بند ۴- اثبات ادعای ثالث ۱۰۸
- گفتار دوم - استثناء بر مسئولیت فروشنده در برابر ادعای شخص ثالث نسبت به مبیع..... ۱۰۹
- بند ۱ - رضایت مشتری نسبت به عدم انطباق ۱۰۹
- بند ۲- شروط سقوط ضمان درک ۱۰۹
- الف - بطلان شرط به خاطر مخالفت آن با مقتضای عقد بیع ۱۱۰

- ب - بطلان شرط به دلیل بطلان عقد ۱۱۰
- ج - بطلان شرط به دلیل مخالفت آن با قانون ۱۱۱
- بند ۳ - عدم اجرای تعهد به دادن اخطار از طرف مشتری ۱۱۱
- مبحث دوم - عدم مطابقت حقوقی کالا با قرار داد در کنوانسیون ۱۱۱
- گفتار اول - شرایط مسئولیت بایع در صورت عدم مطابقت حقوقی کالا با قرار داد ۱۱۲
- بند ۱ - شرایط مسئولیت بایع در مقابل ادعاها یا حقوق شخص ثالث ۱۱۲
- الف - بیع کالای موضوع حق یا ادعای شخص ثالث ۱۱۲
- ب - حق یا ادعای شخص ثالث ناشی از فعل فروشنده ۱۱۲
- ج - جهل مشتری ۱۱۲
- بند ۲ - شرایط مسئولیت بایع در مقابل ادعاها یا حقوق شخص ثالث ناشی از مالکیت فکری ۱۱۳
- الف - اطلاع بایع از ادعاهای شخص ثالث ۱۱۳
- ب - شناخته شدن حقوق و ادعاهای شخص ثالث در قانون کشور تعیین شده توسط طرفین یا کشور محل تجارت ۱۱۴
- ج - جهل مشتری ۱۱۴
- د - عدم تبعیت بایع از طرحها و نقشه های فنی مشتری ۱۱۵
- گفتار دوم - موارد معافیت بایع از مسئولیت ۱۱۵
- بند ۱ - رضایت خریدار ۱۱۵
- بند ۲ - قصور خریدار در دادن اخطار عدم مطابقت حقوقی ۱۱۶
- بند ۳ - شرط عدم مسئولیت ۱۱۶
- بخش سوم - ضمانت اجراهای عدم مطابقت کالا با قرار داد در حقوق ایران و کنوانسیون ۱۱۸
- فصل اول - ضمانت اجراهای عدم مطابقت مادی کالا با قرار داد ۱۱۸
- گفتار اول - فسخ قرار داد ۱۱۸
- بند ۱ - فسخ قرار داد در حقوق ایران ۱۱۸

- بند ۲- فسخ قرار داد در کنوانسیون..... ۱۲۰
- گفتار دوم - تسلیم کالای جایگزین ۱۲۱
- بند ۱- تسلیم کالای جایگزین در حقوق ایران ۱۲۱
- بند ۲- تسلیم کالای جایگزین در کنوانسیون..... ۱۲۲
- گفتار سوم - در خواست تعمیر یا اصلاح کالا..... ۱۲۳
- بند ۱- درخواست تعمیر یا اصلاح کالا در حقوق ایران ۱۲۳
- بند ۲- در خواست تعمیر یا اصلاح کالا در کنوانسیون ۱۲۵
- بند ۳- عیوب قابل رفع ۱۲۷
- بند ۴- حق رفع عیب یا اصلاح بعد از تحویل کالا..... ۱۲۷
- الف - حق رفع عیب یا اصلاح بعد از تحویل کالا در حقوق ایران ۱۲۷
- ب - حق رفع عیب یا اصلاح بعد از تحویل کالا در کنوانسیون..... ۱۲۸
- بند ۵- حق رفع عیب و تعمیر و تاخیر در تحویل..... ۱۲۹
- گفتار چهارم - تقلیل ثمن ۱۳۰
- بند ۱- تقلیل ثمن در حقوق ایران (ارش)..... ۱۳۰
- الف - مفهوم و ماهیت ارش..... ۱۳۰
- ب - ارتباط ارش با خیار عیب..... ۱۳۱
- ج- ارزیابی ارش..... ۱۳۲
- بند ۲- تقلیل ثمن در کنوانسیون ۱۳۴
- الف - شروط اعمال قاعده تقلیل ثمن..... ۱۳۵
- ب - ارزیابی تقلیل ثمن..... ۱۳۷
- بند ۳- تقلیل ثمن و پرداخت خسارت ۱۳۹
- بند ۴- مقایسه کنوانسیون و حقوق ایران..... ۱۴۰
- گفتار پنجم - مطالبه خسارت ۱۴۱
- بند ۱- مطالبه خسارت در حقوق ایران ۱۴۲
- الف - شرایط مطالبه خسارت ۱۴۲

ب - محاسبه خسارت	۱۴۵
بند ۲- مطالبه خسارت در کنوانسیون	۱۴۶
الف - شرایط مطالبه خسارت	۱۴۶
ب - محاسبه خسارت	۱۴۸
بند ۳- مقایسه کنوانسیون و حقوق ایران	۱۴۹
فصل دوم : ضمانت اجرای عدم مطابقت حقوقی کالا با قرار داد	۱۵۱
مبحث اول : ضمانت اجرای عدم مطابقت حقوقی کالا با قرار داد در حقوق ایران	۱۵۲
گفتار اول - در خواست اجرای عین تعهد	۱۵۲
گفتار دوم - حق فسخ	۱۵۲
گفتار سوم - مطالبه خسارت	۱۵۳
مبحث دوم - ضمانت اجرای عدم مطابقت حقوقی کالا با قرار داد در کنوانسیون	۱۵۳
گفتار اول - شرایط به کار بستن ضمانت اجراها	۱۵۳
گفتار دوم - انواع ضمانت اجراها	۱۵۶
بند ۱ - اجرای اجباری عین تعهد	۱۵۷
بند ۲- فسخ قرار داد	۱۵۹
بند ۳- مطالبه خسارت	۱۶۰
بند ۴- تقلیل ثمن	۱۶۰
نتیجه	۱۶۲
منابع و ماخذ	۱۶۸

مقدمه

امروزه ابعاد روابط تجاری بین المللی بیش از پیش گسترش یافته است. در یک قرار داد خرید و فروش امکان دارد متبایعین اتباع کشورهای مختلف باشند و یا مبیع در کشوری غیر از کشور محل فعالیت یا اقامت مشتری تسلیم گردد. بنابراین تادیه ثمن و تسلیم مبیع با پیچیدگیهایی روبرو است و آثار ویژه ای را به دنبال خواهد داشت.

به لحاظ اینکه کشورها، در هر مرحله ای از پیشرفت که باشند، به تنهایی قادر به تامین کلیه نیازهای خود نیستند، ناگزیر از برقراری روابط تجاری با سایر کشورها می باشند و تولیدات مازاد بر نیاز خود را به سایر کشورها فروخته و یا نیازمندیهای خود را از آنها تامین می کنند. از آنجایی که هر یک از کشورها دارای نظامهای حقوقی، اقتصادی و اجتماعی مخصوص به خود هستند، امکان اجرای مقررات داخلی آنها در بسیاری از معاملات تجاری بین المللی وجود ندارد.

از دیرباز آشکار شده است که تبعیت بیع بین المللی از مقررات حقوق داخلی راه حل مناسب و راضی کننده نیست، زیرا از یک سو مقررات داخلی برای بیع بین المللی وضع نشده، و از سوی دیگر حقوق ملی حاکم باید بر طبق قواعد تعارض قوانین تعیین شود و این قواعد به آسانی قابل وصول برای غیر متخصصان و دست اندرکاران تجارت بین المللی نیست. اصول و قواعد تعارض قوانین بر حسب کشورها متفاوت است و راه حل های آن، حتی در یک کشور معین، چه بسا روشن و قطعی نمی باشد. بنابراین، نیاز به ایجاد یکسری اصول و قواعد ماهوی در بیع بین المللی جهت تسهیل معاملات مذکور به صورت متحد الشکل و همگون احساس می شود. برای نیل به این

مقصود کنوانسیونهای بین المللی متعددی تصویب گردیده اند که مهمترین آنها کنوانسیون سازمان ملل متحد راجع به بیع بین المللی کالا ۱۹۸۰ است.^۱

این طرح در سال ۱۹۸۰ در کنفرانسی با حضور نمایندگان ۶۲ کشور با نظامهای اقتصادی، سیاسی و حقوقی مختلف و همچنین ناظران برخی سازمانهای خاص و نمایندگان سازمانهای دولتی و غیر دولتی در سازمان ملل به تصویب رسید. این کنفرانس در چهار چوب کار کمیسیون حقوق تجارت بین الملل سازمان ملل (آنسیترال) و با استفاده از مقررات مختلف، از جمله مقررات کنوانسیونهای لاهه ۱۹۶۴ و برخی مقررات نوین راجع به بیع بین المللی، کنوانسیون بیع بین المللی کالا را در ۱۱ آوریل ۱۹۸۰ به تصویب رساند. کنوانسیون اخیر، حاصل دهها سال کوشش در جهت وضع مقررات متحد الشكل ناظر بر قراردادهای بیع بین المللی کالا است.

کنوانسیون ۱۹۸۰ بیع بین المللی کالا مشتمل بر چهار فصل در ۱۰۱ ماده است. مقدمه کنوانسیون، تصویب مقررات متحد الشكل ناظر بر قراردادهای بیع بین المللی کالا را با ملحوظ داشتن نظامهای مختلف اجتماعی، اقتصادی و حقوقی و به منظور رفع موانع حقوق تجارت بین الملل، اعتلا و توسعه تجارت بین الملل با رعایت برابری و نفع متقابل جهت ارتقای مناسبات دوستانه بین دولتها را به عنوان برخی از اهداف مهم خود ذکر نموده است.^۲

کنوانسیون سازمان ملل متحد راجع به قرار دادهای بیع بین المللی کالا از تاریخ اول ژانویه

۱۹۸۸ لازم الاجرا شده است.^۳

فصل اول کنوانسیون به قلمرو اجرا و مقررات کلی اختصاص یافته است که طی مواد ۶-۱ به

تعیین قلمرو و دایره شمول کنوانسیون پرداخته است.

1 - United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods.

۲ - ایرج صدیقی، اسناد بین المللی، مجله حقوقی، دفتر خدمات حقوقی بین الملل شماره ۹ بهار، ۱۳۷۷ ص ۲۳۷

۳ - ایرج صدیقی، حقوق جدید متحد الشكل بیع بین المللی، شماره ۱۵ و ۱۴ و زمستان ۱۳۷۰، ص ۲۸۷

با وجود این که کنوانسیون تصریح نموده است که ناظر بر قرار دادهای بیع کالا است ، از بیع و کالا تعریفی به عمل نیاورده است. از نظر کنوانسیون ، بیع زمانی بین المللی محسوب می شود که طبق بند ۱ محل تجارت طرفین متعاقد در کشورهای مختلف واقع شده باشد ، دیگر فرقی نمی کند که کالا از کشوری به کشور دیگر حمل شده یا نشده باشد. همچنین در بند ۲ ماده ۱ ذکر شده است که ضروری است طرفین استنباط کرده باشند که محل تجارت آنها در کشورهای مختلف واقع شده است و این امری است که ممکن است در قراردادی که از طریق واسطه انجام می شود مورد توجه قرار نگیرد . در بیشتر موارد طرفین در زمان انعقاد قرارداد با توجه به ضابطه پذیرفته شده بر مبنای محل تجارت با یع و مشتری به خصوصیت بین المللی بودن بیع آگاهی دارند .

مقررات کنوانسیون شامل برخی از انواع بیع نیست که عبارتند از:

۱- بیعهایی که به دلیل طبیعت کالا از شمول کنوانسیون خارج شده اند (ماده ۲ کنوانسیون) ،

از قبیل اوراق بهادار ، اسناد تجاری و پول ، کشتی ، سفاین و وسایل نقلیه هوایی .

۲- بیعهایی که به دلیل اینکه در هر کشور قواعد خاصی در مورد آنها وجود دارد . از شمول

مقررات کنوانسیون خارج هستند ، مثل بیع از طریق حراج یا بیع اموال توقیف شده یا بیعی که به

نحو دیگری به حکم مقامهای قضایی واقع گردد.

۳- عدم شمول مقررات کنوانسیون راجع به بیع با مصرف کننده. این امر به خاطر عدم

تعارض با قواعدی است که در بسیاری از کشورها به منظور حمایت از مصرف کنندگان وضع

شده و غالباً با نظم عمومی در ارتباط است. ماده ۳ بیع کالاهایی را که برای مصارف شخصی یا

خانوادگی اختصاص یافته اند را از شمول مقررات کنوانسیون خارج کرده است. تا به حال

کشورهای زیادی به کنوانسیون ملحق شده اند ولی دولت ایران هنوز به این کنوانسیون ملحق

نشده است. لیکن این بدان معنا نیست که نیازی به بحث و بررسی پیرامون مقررات آن در کشور ما وجود نداشته باشد، زیرا برای حاکم ساختن مقررات کنوانسیون نیازی نیست که کشورهای متبوع طرفین معامله به کنوانسیون ملحق شده باشند. همچنین ماده ۶ کنوانسیون با پذیرفتن اصل حاکمیت اراده، دو طرف قرار داد را در حاکم ساختن مقررات آن بر قرار داد مخیر ساخته است. شاید بتوان گفت در صورتی که قواعد حقوق بین الملل خصوصی و تعارض قوانین ایران منجر به انتخاب کنوانسیون به عنوان قانون حاکم بر قرارداد گردد، و یا طرفین عقدی که هر دو طرف یا یکی از آنها ایرانی بوده و در خارج از ایران مبادرت به انعقاد قرار داد کرده و طی آن قانون دیگری غیر از قانون ایران فی المثل مقررات کنوانسیون را به عنوان قانون حاکم تعیین نموده اند، چنین نتیجه گیری شود که بدون الحاق ایران به کنوانسیون نیز امکان حاکمیت مقررات کنوانسیون بر آن دسته از قراردادهای بیع بین المللی که یکی از طرفین آنها ایرانی باشد وجود دارد. ولی به نظر می رسد با توجه به ابعاد و نو آوریها و امتیازات مختلف کنوانسیون، و نقش مهمی که در توسعه و تسهیل روابط تجاری بین المللی ایفاء می کند، و روند رو به رشد تعداد متعاهدان، اقتضاء می کند که کشور ما نیز به این کنوانسیون ملحق شود.

همچنین به نظر می رسد که الحاق ایران به کنوانسیون از نظر سیاسی و اقتصادی هم به سود کشور باشد. لازمه الحاق به کنوانسیون، شناخت و بررسی دقیق مقررات کنوانسیون و تطبیق آن با حقوق ایران است. پایان نامه حاضر تنها به مقایسه یکی از مقررات کنوانسیون (مطابقت کالا با قرار داد) با حقوق ایران می پردازد. در این خصوص شایسته است ابتدا به تعریف مسئله و طرح سوالهای اصلی تحقیق، اهداف تحقیق و روش تحقیق بپردازیم.

تعریف مسئله و طرح سئوالهای اصلی تحقیق

یکی از دعاوی مطروحه در عرصه بین المللی این است که مشتری ادعا می کند بایع کالای منطبق با قرار داد تسلیم نکرده است و لذا وی از پذیرفتن کالای غیر منطبق خودداری می کند. این عدم مطابقت در کنوانسیون به دو صورت است؛ یا عدم مطابقت مادی است، یعنی به لحاظ کمیت، کیفیت و بسته بندی کالا منطبق با قرار داد نیست، و یا عدم مطابقت حقوقی است، به این معنی که کالای مورد معامله موضوع حق یا ادعای شخص ثالث است. بنابراین مفهوم عدم مطابقت در کنوانسیون بسیار وسیع است.

در حقوق ایران بحث مطابقت مادی کالا با قرار داد را می توان از مقررات مربوط به خیار رؤیت، خیار عیب، خیار تخلف وصف و خیار تبعض صفقه استخراج کرد. مطابقت حقوقی کالا با قرار داد نیز معادل بحث ضمان درک مبیع در حقوق ایران است که اگر مبیع مستحق للغیر درآید بایع ضامن خواهد بود. با توجه به مطالب فوق سئوالات تحقیق به شرح ذیل است:

۱- ضوابط مطابقت کالا با قرار داد چیست؟

۲- ضمانت اجراهای عدم مطابقت کالا با قرار داد در کنوانسیون و در حقوق ایران چیست؟

اهداف

بررسی و تحلیل قواعد حقوق داخلی ناظر بر مطابقت کالا با قرار داد و تخلف از این تعهد و آثار آن و تطبیق این قواعد با مقررات کنوانسیون بیع بین المللی کالا، و همینطور روشن نمودن جهات اشتراک و افتراق این دو سیستم حقوقی در خصوص مطابقت کالا و تخلف از آن هدف عمده ای است که در این رساله دنبال می شود .

روش تحقیق

روش تحقیق ما کتابخانه ای و تطبیقی بوده و از منابع در دسترس ، اعم از کتب و مقالات فارسی ، عربی ، انگلیسی و رویه قضایی داخلی و خارجی بهره گرفته ایم.